

การศึกษาองค์ประกอบด้านความหมายของคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่างๆ
ของพืชในภาษาเขมร : ปัจจัยทางการศึกษา
A Study of The Semantic Features of The Classifiers used with Parts of
Plants in Khmer Language: Education Factor

ศิริวรรณ ประสพสุข* ทศนาลัย บุรพาชีพ ขนิษฐา ใจมโน
Siriwan Prasopsuk, Tasanalai Burapacheep, Kanita Chaimano
นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
tium_sir@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายของคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืชในภาษาเขมรโดยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ และศึกษาการใช้คำลักษณนามโดยอาศัยปัจจัยทางภาษาศาสตร์ สังคมด้านการศึกษาเป็นตัวกำหนดกลุ่มประชากรแบ่งออกเป็น 4 ระดับการศึกษาได้แก่ ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา รวมทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า คำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่างๆ ของพืชในภาษาเขมรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับสัณฐานของส่วนต่างๆ ของพืช อีกทั้งพบว่า การศึกษา มีส่วนสำคัญในการใช้คำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืช

คำสำคัญ: องค์ประกอบด้านความหมาย การวิเคราะห์อรรถลักษณะ คำลักษณนาม ส่วนประกอบของพืช
ภาษาเขมร

Abstract

This article aims to study the semantic features used on different parts of the plant in the Khmer language by semantic analysis and the use of classifiers based on the educational sociolinguistic. The population composes 40 people who can be divided into four levels of education including, lower grade elementary, elementary, secondary, and higher education. The study found that the classifiers are applied to different parts of the plant in the Khmer language which most correlated with the morphology of the plant parts. The study also found that a significant applied to different parts of the plant.

Keywords: Semantic Features, Semantic Analysis, Classifiers, Parts of Plants, Khmer Language

บทนำ

คำลักษณนามในภาษาเขมร คือ คำที่บอกลักษณะของคำนามโดยคำลักษณนามจะอยู่หลังคำนามจำนวนนับ และใช้เป็นหน่วยคำในการบอกมาตราซึ่งตรงตัว นอกจากนั้นยังเป็นหมวดคำที่ช่วยให้เข้าใจถึงกลไกที่มนุษย์ใช้คำลักษณนามเพื่อการบ่งบอกรูปร่างหรือลักษณะของสิ่งต่าง ๆ เช่น ขนมหงอก ถ้าใช้กับคำ

ลักษณนาม /dom/ จะแสดงความหมายว่า ขนมนั้นมีลักษณะรูปทรงเป็นก้อนกลม มน หรือ เหลี่ยม แต่ถ้าใช้คำลักษณนาม /bantəəh/ จะบอกลักษณะรูปทรงของขนมไปอีกความหมายหนึ่ง คือ ขนมปังที่มีลักษณะแบน

ความสำคัญของคำลักษณนามภาษาเขมรต่างจากภาษาไทย เนื่องจากคนกัมพูชาไม่นิยมใช้คำลักษณนาม ในภาษาพูด แต่จะใช้คำลักษณนามในภาษาเขียน อีกทั้งในงานวิจัยของ โจนส์ (Jones, 1970) ได้กล่าวถึง คำลักษณนามในตระกูลภาษามอญ-เขมรว่า ภาษาที่อยู่ในตระกูลนี้ไม่ได้ใช้คำลักษณนามมาก่อน อาจจะได้รับอิทธิพลจากภาษาจีน ทำให้มีโครงสร้างแบบ คำนาม-คำลักษณนาม-คำบอกจำนวน ซึ่งในภาษาเขมรแต่เดิมก็มีโครงสร้างแบบนี้ แต่ต่อมาภายหลังได้รับอิทธิพลจากภาษาไทย จึงเปลี่ยนโครงสร้างเป็น คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา นาคสกุล (2524) ที่กล่าวว่า ภาษาไทยและภาษาเขมรแม้จะอยู่คนละตระกูลกัน แต่ก็มีคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากทั้งสองภาษาต่างยืมคำซึ่งกันและกันเป็นเวลานาน อีกทั้งเขมรและไทยต่างก็ยืมเอาลักษณะบางประการไปใช้ในภาษาของตน เช่น ภาษาเขมรไม่มีคำลักษณนามจึงยืมคำลักษณนามภาษาไทยไปใช้ นอกจากนั้น บาร์ซ และ ดิลเลอร์ (Barz and Diller, 1985) ได้กล่าวถึง การยืมภาษาระหว่างภาษาไทยและภาษาเขมร โดยเริ่มต้นในก่อนยุคอังกอร์ (Pre-Angkorian) โดยพิจารณาจากคำลักษณนามที่ภาษาไทยและภาษาเขมรใช้เหมือนกัน เช่น คำว่า /phaək/ “แผนก” และ /chabap/ “ฉบับ” เป็นคำที่มีวิธีการสร้างคำแบบเติมกลาง (Infix) ซึ่งเป็นลักษณะเด่นในภาษาเขมร และทั้งสองคำนี้ยังปรากฏในจารึกเขมรโบราณ ซึ่งเป็นหลักฐานให้เห็นว่าภาษาเขมรมีอิทธิพลต่อภาษาไทย แต่ต่อมาภายหลังภาษาเขมรได้รับทั้งภาษาและวัฒนธรรมจากภาษาไทย เนื่องจากเอกสารต่าง ๆ ได้ถูกแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาเขมร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างของคำลักษณนามในก่อนยุคอังกอร์ แต่เดิมจาก คำนาม-คำลักษณนาม-คำบอกจำนวน มาเป็นโครงสร้างตามภาษาไทย คือ คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ชินะโชติ (2522) ที่ศึกษารูปแบบโครงสร้างคำลักษณนามภาษาเขมรในยุคสมัยเขมรโบราณ ยุคเขมรกลาง และยุคเขมรปัจจุบัน จากจารึกและเอกสารโบราณ ซึ่งพบรูปแบบโครงสร้างคำลักษณนาม เป็น คำนาม-คำลักษณนาม-คำบอกจำนวน ต่อมาภายหลังได้รับอิทธิพลจากภาษาไทย จึงเปลี่ยนโครงสร้างคำลักษณนามเป็น คำนาม-คำบอกจำนวน-คำลักษณนาม อีกทั้ง กรรณิการ์ ชินะโชติ ยังพบว่า ภาษาเขมรยืมคำลักษณนามของภาษาไทยไปใช้อีกด้วย

จะเห็นว่าภาษาเขมรและภาษาไทยต่างมีการยืมคำซึ่งกันและกันเป็นเวลานาน อีกทั้งการใช้คำลักษณนามภาษาเขมรต่างจากภาษาไทยมาก เนื่องจากไม่นิยมใช้คำลักษณนามในภาษาพูด ส่วนมากพบการใช้คำลักษณนามในภาษาเขียนเท่านั้น ประกอบกับการศึกษาคำลักษณนามในภาษาเขมรที่ผ่านมาจะศึกษาคำลักษณนามตามโครงสร้างไวยากรณ์ ไม่ได้ศึกษาตามแนวทางอรรถศาสตร์ ซึ่งในทางภาษาศาสตร์ แนวความคิดทางอรรถศาสตร์ที่นิยมนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามและคำลักษณนามกันอย่างกว้างขวาง คือ การวิเคราะห์อรรถลักษณะ (Componential Analysis) ซึ่ง ซาอิด (Saeed, 1997) กล่าวว่า การวิเคราะห์อรรถลักษณะเป็นการแสดงความหมายของคำ และแสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันของกลุ่มคำที่นำมาพิจารณา เช่น “ผู้ชายโสด” กับ “ผู้ชายที่แต่งงาน” แล้วสามารถแจกแจงส่วนความหมายย่อยของผู้ชายโสด คือ [เพศชาย] [ผู้ใหญ่] [มนุษย์] ส่วนผู้ชายที่แต่งงานจะมีส่วนความหมายย่อย คือ [เพศชาย] [ผู้ใหญ่] [มนุษย์] [แต่งงาน] ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนความหมายย่อยที่ทำให้ผู้ชายกับผู้ชายโสดมีความหมายต่างกันคือ [แต่งงาน]

ในบทความนี้จึงสนใจที่จะศึกษาคำลักษณนามในภาษาเขมรตามแนวความคิดทางอรรถศาสตร์ และจากการที่ส่วนประกอบของพืชมีเป็นจำนวนมาก เช่น ลำต้น ใบไม้ กิ่งไม้ ดอก ผล เมล็ด และรากของพืช ทำให้เห็นความสัมพันธ์ด้านความหมายของคำลักษณนามต่างๆ ที่ใช้กับพืช อีกทั้งคำลักษณนามภาษาเขมรไม่

นิยมใช้ในภาษาพูดแต่นิยมใช้ในภาษาเขียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำปัจจัยสังคมด้านการศึกษามาเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านความหมายระหว่างคำนามและคำลักษณนามเพื่อพิจารณาว่า การใช้คำลักษณนามของผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง ซึ่งมีโอกาสได้พบเห็นหรือได้ใช้คำลักษณนามในภาษาเขียนที่มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าจะมีการใช้คำลักษณนามต่างกันหรือไม่อย่างไร

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์องค์ประกอบด้านความหมายของคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืชในภาษาเขมรตามปัจจัยด้านการศึกษา ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์อรรถลักษณะและการจำแนกอรรถลักษณะตามการจำแนกคำลักษณนามบอกสัณฐานของอัลลัน (Allen, 1977) เพื่อหาอรรถลักษณะร่วมของคำนามที่ใช้คำลักษณนามเดียวกันแล้วนำอรรถลักษณะที่ปรากฏร่วมกันนี้ไปเป็นอรรถลักษณะของคำลักษณนาม

1.1 ทฤษฎีการวิเคราะห์อรรถลักษณะ

ซาอิด (Saeed, 1997) กล่าวว่า การพิจารณาความหมายของคำต้องพิจารณาคำที่มีความสัมพันธ์กันคำไม่ได้เป็นหน่วยความหมายที่เล็กที่สุด แต่คำถูกสร้างจากองค์ประกอบที่มีขนาดเล็กกว่าความหมาย ซึ่งรวมกันขึ้นเป็นรูปคำต่าง ๆ หรือรวมกันขึ้นเป็นการใช้คำที่แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น “ผู้หญิง” “ผู้ชายโสด” “ผู้หญิงโสด” และ “ภรรยา” มีส่วนความหมายย่อยของคำ ดังนี้

ผู้หญิง	[เพศหญิง]	[ผู้ใหญ่]	[มนุษย์]	
ผู้ชายโสด	[เพศชาย]	[ผู้ใหญ่]	[มนุษย์]	[ไม่แต่งงาน]
ผู้หญิงโสด	[เพศหญิง]	[ผู้ใหญ่]	[มนุษย์]	[ไม่แต่งงาน]
ภรรยา	[เพศหญิง]	[ผู้ใหญ่]	[มนุษย์]	[แต่งงาน]

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นส่วนความหมายย่อยของคำ “ผู้หญิง” ประกอบด้วยอรรถลักษณะ [เพศหญิง] [ผู้ใหญ่] และ [มนุษย์] ซึ่งส่วนความหมายย่อยของคำที่อยู่ใน [] นี้เรียกว่า อรรถลักษณะ (Semantic Components) ส่วนการแยกองค์ประกอบด้านความหมายของคำในส่วนความหมายย่อยนี้เรียกว่า การวิเคราะห์อรรถลักษณะ (Componential Analysis)

การวิเคราะห์อรรถลักษณะช่วยให้เราเข้าใจความหมายของคำได้ดียิ่งขึ้น และช่วยในการอธิบายการจัดกลุ่มคำโดยใช้ความสัมพันธ์ทางความหมายเป็นเกณฑ์ การวิเคราะห์อรรถลักษณะจึงเป็นการช่วยแยกแยะองค์ประกอบความหมายของคำ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของความหมายของคำ (Saeed, 1997)

นอกจากนั้น ซาอิด (Saeed, 1997) ได้กล่าวถึง ค่าบวกและค่าลบ (Binary Features) ว่าเป็นตัวช่วยในการจำแนกความเหมือนหรือความต่างของความหมายย่อยของอรรถลักษณะ ซึ่งถ้าความหมายย่อยของอรรถลักษณะเหมือนกันจะใช้ค่าบวก (plus value) แต่ถ้าความหมายย่อยของอรรถลักษณะต่างกันจะใช้ค่าลบ (Minus Value) ดังตัวอย่าง

ผู้หญิง	[+เพศหญิง]	[+ผู้ใหญ่]	[+มนุษย์]	
ผู้ชายโสด	[-เพศหญิง]	[+ผู้ใหญ่]	[+มนุษย์]	[-แต่งงาน]
ผู้หญิงโสด	[+เพศหญิง]	[+ผู้ใหญ่]	[+มนุษย์]	[-แต่งงาน]
ภรรยา	[+เพศหญิง]	[+ผู้ใหญ่]	[+มนุษย์]	[+แต่งงาน]

จากตัวอย่างข้างต้นคำว่า “ผู้หญิง” “ผู้ชายโสด” “ผู้หญิงโสด” และ “ภรรยา” แสดงให้เห็นการใช้ค่าบวกและค่าลบ เพื่อแสดงความเหมือนกันของอรรถลักษณะของคำว่า “ผู้หญิง” “ผู้หญิงโสด” และ “ภรรยา” ที่มีส่วนความหมายย่อยของอรรถลักษณะเกี่ยวกับเพศเหมือนกันจึงใช้ค่าบวก (Plus Value) กับเพศหญิงเป็น [+เพศหญิง] ส่วน “ผู้ชายโสด” มีส่วนความหมายย่อยของอรรถลักษณะต่างจากสามคำแรก คือเพศชาย จึงใช้ค่าลบ (Minus Value) เป็น [-เพศหญิง]

การวิเคราะห์อรรถลักษณะจำเป็นต้องมีกฎการซ้ำคำ (redundancy rules) เพื่อช่วยลดจำนวนความหมายย่อยของอรรถลักษณะที่มีจำนวนมากให้น้อยลง (Saeed, 1997) เช่น

กรรยา	[+เพศหญิง]	[+ผู้ใหญ่]	[+มนุษย์]	[+แต่งงาน]	[+มีชีวิต]
กรรยา	[+เพศหญิง]	[+ผู้ใหญ่]	[+แต่งงาน]		

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นการใช้กฎซ้ำคำของคำว่ากรรยาโดยตัดอรรถลักษณะ [+มนุษย์] และ [+มีชีวิต] เนื่องจากเป็นที่เข้าใจกันอยู่แล้วว่า “กรรยา” เป็นมนุษย์และมีชีวิต ดังนั้น การใช้กฎซ้ำคำจะช่วยในการประหยัดการเขียนอรรถลักษณะและสามารถอธิบายความหมายของคำได้อย่างชัดเจนไม่ยืดเยื้อ

1.2 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำลักษณนามกับปัจจัยทางภาษาศาสตร์สังคม

อมรา ประสทธิรัฐสินธุ์ (2556) ได้กล่าวว่า ภาษาศาสตร์สังคมเป็นการศึกษาภาษาในแง่ที่สัมพันธ์กับสังคม โดยนำเอาบริบททางสังคมเข้ามาพิจารณาในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในภาษา ซึ่งแนวทางในการศึกษาภาษาศาสตร์สังคมพิจารณาได้หลายมุมมอง แต่มุมมองที่สำคัญ คือ การพิจารณาขนาดของหน่วยที่ศึกษาให้มีขนาดเล็กลง เพื่อดูว่ารูปภาษาหรือลักษณะที่กำหนดนี้ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมอย่างไร และปัจจัยทางสังคมที่ศึกษามักจะมีลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้พูด ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น การศึกษาเช่นนี้มักจำกัดวงอยู่ในภาษาใดภาษาหนึ่ง

นอกจากนั้น อมรา ประสทธิรัฐสินธุ์ (2556) ได้กล่าวถึงการแปรของภาษาว่า การแปรภาษามีหมายถึงการที่รูปในภาษาตั้งแต่ 2 รูปขึ้นไปอาจใช้แทนที่กันได้ โดยไม่ทำให้ความหมายแก่นเปลี่ยนแปลงไป นักภาษาศาสตร์สังคมเห็นว่าการแปรดังกล่าวไม่ใช่การแปรอิสระ เพราะต้องมีเงื่อนไขทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งการวิเคราะห์การแปรภาษาเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ประเภท ได้แก่ ตัวแปรภาษา คือ รูปภาษาที่ใช้ในการวิเคราะห์และตัวแปรทางสังคม คือ ปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งเป็นคุณสมบัติทางสังคมของ ผู้พูด เช่น อายุ เพศ ชาติพันธุ์ เป็นต้น โดยปัจจัยทางสังคมเหล่านี้มีผลต่อการแปรภาษา ทำให้เกิดการแปรภาษาประเภทต่าง ๆ

เกื้อกุล จงสกุล (2525) ศึกษาการใช้คำลักษณนามของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ปัจจัยทางสังคมด้านการศึกษาและเพศมาพิจารณาว่ามีผลต่อการใช้คำลักษณนามหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางสังคมด้านการศึกษาและเพศ มีผลต่อการใช้คำลักษณนามไม่มากนัก สาเหตุมาจากปัจจัยทางการศึกษา กล่าวคือ ทั้งโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนเอกชนมีหลักสูตรการเรียนการสอนเดียวกัน จึงมีผลทำให้การใช้คำลักษณนามไม่มีความแตกต่างกัน หรือในด้านเพศ แม้ว่าเพศหญิงจะใช้คำลักษณนามได้เป็นระบบมากกว่าเพศชาย แต่ก็เนื่องมาจากเพศหญิงมีความสนใจ และมีความละเอียดอ่อนในการใช้ภาษามากกว่าผู้ชาย

1.3 ทฤษฎีการจำแนกคำลักษณนาม

การจำแนกคำลักษณนามเกิดจากการจำแนกอรรถลักษณะร่วมของคำนามต่าง ๆ ที่ใช้คำลักษณนามตัวเดียวกัน เนื่องจากอรรถลักษณะร่วมของคำนามต่าง ๆ มีจำนวนมากเพื่อสะดวกในการจำแนกคำลักษณนามจึงกำหนดอรรถลักษณะร่วมของคำนามออกเป็น 7 ประเภท คือ วัสดุ รูปทรง ความคงรูป ขนาด สถานที่ การจัด และปริมาณ (Allen, 1977) ซึ่งต่อมาได้มีการนำแนวความคิดนี้มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์คำลักษณนามในภาษาต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของ สมทรง บุรุษพัฒน์ และ โจวก้าว เหยียน (2552) ได้จำแนกคำลักษณนามบอกสัณฐานที่มีมิติในภาษาตระกูลไท-กะได ออกเป็น 3 หมวดตามลักษณะเด่นของสิ่งของ คือ

- 1) ยาวและมีมิติเดียว (Saliently One-Dimensional)
- 2) แบนและมีสองมิติ (Saliently Two-Dimensional)
- 3) กลมและมีสามมิติ (Saliently Three-Dimensional)

นอกจากนั้น สมทรง บุรุษพัฒน์ และ โจวก้าว เขียน (2552) ยังได้แยกคำลักษณนามบอก
สัณฐานใน 2 หมวดแรกไปตามความคงรูป (Flexible) ของสิ่งของเป็นยึดหยุ่นและไม่ยึดหยุ่น ส่วนคำลักษ
ณนามบอกสัณฐานในหมวดสุดท้ายจะแยกออกไปตามขนาด (Size) ของสิ่งของ คือ ใหญ่ และ เล็ก

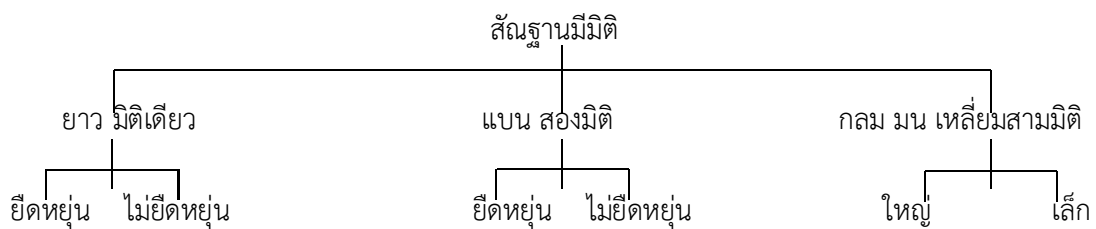
1.4 การจำแนกคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืช

ในการจำแนกอรรถลักษณะของคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืช ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการ
จำแนก คำลักษณนามบอกสัณฐานที่มีมิติของ อลัน (1977) และการจำแนกคำลักษณนามบอกสัณฐานที่มีมิติ
ในภาษาตระกูลไท-กะได ของ สมทรง บุรุษพัฒน์ และ โจวก้าว เขียน (2552) มาดัดแปลงและประยุกต์ใช้
ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างค่านามที่เป็นส่วนต่าง ๆ ของพืชกับคำลักษณนามในภาษาเขมร โดย
พิจารณาที่รูปทรงหรือลักษณะของค่านามตามมุมมองของผู้บอกภาษา กล่าวคือ

สัณฐานมิติเดียว คือ สิ่งต่าง ๆ ที่มีรูปทรงวัดได้โดยผู้บอกภาษาถือด้านยาวของสิ่งนั้นเป็นเกณฑ์
ในการจัดกลุ่มคำลักษณนามบอกสัณฐาน

สัณฐานสองมิติ คือ สิ่งต่าง ๆ ที่มีรูปทรงวัดได้โดยผู้บอกภาษาถือด้านแบนของสิ่งนั้นเป็นเกณฑ์
ในการจัดกลุ่มคำลักษณนามบอกสัณฐาน

สัณฐานสามมิติ คือ สิ่งต่าง ๆ ที่มีรูปทรงวัดได้โดยผู้บอกภาษาถือด้านกลม มน หรือ เหลี่ยมของสิ่ง
นั้นเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มคำลักษณนามบอกสัณฐาน ดังแผนภูมิแสดงสัณฐานมิติของค่านามต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายของคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืชในภาษาเขมรโดยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ
2. เพื่อศึกษาการใช้คำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืชในภาษาเขมรตามปัจจัยทางภาษาศาสตร์สังคมด้านการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ในบทความนี้จะศึกษาเฉพาะองค์ประกอบด้านความหมายของคำลักษณนามบอกสัณฐานที่ใช้กับ
ส่วนต่าง ๆ ของพืช ซึ่งประกอบไปด้วย ลำต้น ใบไม้ กิ่งไม้ ดอก ผล เมล็ด และรากของพืชเท่านั้นไม่รวมถึง
พืชจำพวกเห็ดและหญ้า

วิธีดำเนินการดำเนินการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบด้านความหมายของคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืชในภาษาเขมร
มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การคัดเลือกแหล่งข้อมูลผู้วิจัยได้จัดทำบัตรคำรูปภาพโดยคัดเลือกรูปภาพส่วนประกอบของพืชที่คนกัมพูชาพบเห็นได้ทั่วไปจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแสดงให้เห็นส่วนของลำต้น ใบไม้ กิ่งไม้ ดอก ผล เมล็ด และรากของพืชได้อย่างชัดเจน จำนวน 18 รูป

2. การคัดเลือกกลุ่มประชากรผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามจากคนกัมพูชาในจังหวัดพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บข้อมูลตามระดับการศึกษา เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยมีระดับการศึกษาละ 10 คน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 40 คน

3. การสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาจัดกลุ่มรูปภาพคำนามเป็นรายบุคคล โดยบัตรคำรูปภาพใดที่ผู้บอกภาษาใช้คำลักษณนามเดียวกันก็ให้ใส่ในตะกร้าเดียวกัน ในขณะที่ผู้บอกภาษาทำการจัดเรียงรูปภาพ ผู้วิจัยจะสังเกตและจดบันทึกรูปภาพที่แสดงสัญญาณแตกต่างออกไปจากกลุ่ม เมื่อผู้บอกภาษาจัดเรียงรูปภาพเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะสอบถามเหตุผลที่ผู้บอกภาษาจัดเรียงรูปภาพที่แสดงสัญญาณแตกต่างออกไปจากกลุ่มก่อน จากนั้นจึงสอบถามเหตุผลของการจัดเรียงคำลักษณนามที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันต่อไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการค้นหารรณลักษณะของคำลักษณนาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำรูปภาพที่ผู้บอกภาษาได้จัดกลุ่มคำลักษณนามเสร็จแล้วมาวิเคราะห์เพื่อหารรณลักษณะร่วมของคำนามที่ใช้คำลักษณนามเดียวกัน แล้วทำการวิเคราะห์การใช้คำลักษณนามไปตามระดับการศึกษาว่าเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไรดังตัวอย่าง

4.1 การวิเคราะห์รณลักษณะ

ใบกระถิน	/sanlək/
+ใบไม้	+ใบไม้
+แบน	+แบน
+บาง	+บาง
+ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น	+สองมิติ
+ใบเรียงตรงข้าม	+ยึดหยุ่น
+โคนใบเบี้ยว	
+ปลายใบแหลม	
+สองมิติ	
+ยึดหยุ่น	
ใบช่อย	
+ใบไม้	
+แบน	
+บาง	
+ใบเดี่ยว	
+ใบเรียงสลับ	
+แผ่นใบรูปไข่กลับ	
+โคนใบสอบ	
+ปลายใบแหลม	
+สองมิติ	
+ยึดหยุ่น	

จากการวิเคราะห์อรรถลักษณะของคำนาม “ใบกระถิน” และ “ใบข่อย” พบว่า มีอรรถลักษณะร่วม คือ [+แบน] และ [+บาง] ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าอรรถลักษณะ [+แบน] และ [+บาง] เป็นอรรถลักษณะเด่นของ คำลักษณนาม /sanlək/ “ใบ” ส่วนอรรถลักษณะ [+สองมิติ] และ [+ยืดหยุ่น] จะใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม คำนามตามมุมมองของผู้บอกภาษาที่มองสัณฐานของคำนามออกเป็นมิติเดียว สองมิติ และ สามมิติ

สรุปผลการวิเคราะห์

ส่วนต่าง ๆ ของพืชในภาษาเขมร ซึ่งประกอบด้วยส่วนของลำต้น ใบไม้ กิ่งไม้ ดอก ผล เมล็ด และรากของพืช จำนวน 18 คำ สามารถวิเคราะห์อรรถลักษณะและการใช้คำลักษณนามในภาษา เขมรตามปัจจัยสังคมด้านการศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มคำนามที่เป็นส่วนของลำต้นมีจำนวน 3 คำ ได้แก่ “ต้นหอม” “ผักกระเฉด” และ “ตำลึง” ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาทุกระดับการศึกษาใช้คำลักษณนาม /daəm/ กับ “ต้นหอม” และ ไม่พบการใช้ คำลักษณนามกับ “ผักกระเฉด” และ “ต้นหอม” ในผู้บอกภาษาระดับต่ำกว่า ประถมศึกษา โดยมีผู้บอกภาษา ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเท่านั้นที่ใช้คำลักษณนาม /daəm/ กับ “ผักกระเฉด” ตรงข้ามกับผู้บอกภาษา ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาที่ใช้คำลักษณนาม /khsae/ กับ “ตำลึง” ซึ่งสามารถจำแนกอรรถลักษณะของคำนามและคำลักษณนามได้ดังนี้

ต้นหอม	/daəm/ “ต้น”
+พืช +ลำต้น +ตรง +ยาว +สีเขียว +หัวสีขาว +หนึ่งมิติ +ยืดหยุ่น	+ลำต้น +ตรง +ยาว +หนึ่งมิติ +ยืดหยุ่น
ผักกระเฉด	/daəm/ “ต้น”
+พืช +ลำต้น +ตรง +ยาว +สีเขียว +นมผักกระเฉด +ลอยบนผิวน้ำ +หนึ่งมิติ +ยืดหยุ่น	+ลำต้น +ตรง +ยาว +หนึ่งมิติ +ยืดหยุ่น

ด่ำลิ่ง
+พีช
+ลำตัน
+เส้น
+ยาว
+สีเขียว
+ไม้เถาเลื้อยมีมือจับ
+หนึ่งมิติ
+ยืดหยุ่น

/khsae/ “เส้น”
+ลำตัน
+เส้น
+ยาว
+หนึ่งมิติ
+ยืดหยุ่น

การจำแนกอรรถลักษณะข้างต้นพบว่า “ต้นหอม” และ “ผักกระเฉด” มีอรรถลักษณะร่วม คือ [+ลำตัน] [+ตรง] [+ยาว] [+หนึ่งมิติ] [+ยืดหยุ่น] ดังนั้นคำลักษณนาม /daəm/ จึงใช้กับพืชที่มีลำตันตรงและยาว ส่วนพืชที่มีลำตันเป็นเส้นยาวจะใช้กับคำลักษณนาม /khsae/ และจากการที่ผู้บอกภาษามองที่ด้านยาวของรูปภาพเป็นเกณฑ์ในการใช้คำลักษณนาม ทำให้คำลักษณนามทั้ง 2 คำนี้เป็นคำลักษณนามบอกสัดส่วนมิติเดียวที่ใช้กับส่วนที่เป็นลำตันของพืช

2. กลุ่มคำนามที่เป็นส่วนของใบไม้มีจำนวน 3 คำ ได้แก่ ใบคะน้า ใบจาก และใบโหระพา ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาทุกระดับการศึกษาใช้คำลักษณนาม /sanlək/ กับส่วนที่เป็นใบของพืชซึ่งสามารถจำแนกอรรถลักษณะของคำนามและคำลักษณนามได้ดังนี้

ใบคะน้า
+ใบไม้
+แบน
+บาง
+ใบเดี่ยว
+ใบเรียงสลับ
+แผ่นใบกว้างรูปไข่
+โคนใบเบี้ยว
+ปลายใบมนมีรอยหยัก
+สองมิติ
+ยืดหยุ่น

/sanlək/ “ใบ”
+ใบไม้
+แบน
+บาง
+สองมิติ
+ยืดหยุ่น

ใบจาก
+ใบไม้
+แบน
+บาง
+ใบประกอบแบบขนนก
+ใบเรียงตรงข้าม
+โคนใบรูปลิ้น
+ปลายใบเรียวแหลม
+สองมิติ
+ยืดหยุ่น

ใบโหระพา +ใบไม้ +แบน +บาง +ใบเดี่ยว +ใบเรียงตรงข้าม +แผ่นใบรูปวงรี +โคนใบแหลม +ปลายใบแหลม +สองมิติ +ยึดหยุ่น	/sanlək/ “ใบ” +ใบไม้ +แบน +บาง +สองมิติ +ยึดหยุ่น
---	---

การจำแนกอรรถลักษณะข้างต้น พบว่า “ใบคะน้า” “ใบจาก” และ “ใบโหระพา” มีอรรถลักษณะร่วมคือ [+ลำต้น] [+แบน] [+บาง] [+หนึ่งมิติ] [+ยึดหยุ่น] และจากการที่ผู้บอกภาษามองที่ด้านแบนของรูปภาพเป็นเกณฑ์ในการใช้คำลักษณะนาม ทำให้คำลักษณะนามทั้ง 2 คำนี้ เป็นคำลักษณะนามบอกสัณฐานสองมิติใช้กับส่วนที่เป็นใบไม้ของพืช

3. กลุ่มคำนามที่เป็นส่วนของกิ่งไม้มีจำนวน 1 คำ ได้แก่ กิ่งไม้ผู้วิจัยพบว่าผู้บอกภาษาทุกระดับการศึกษาใช้คำลักษณะนาม /daəm/ กับส่วนที่เป็นกิ่งไม้ของพืช ซึ่งสามารถจำแนกอรรถลักษณะของคำนามและคำลักษณะนามได้ดังนี้

กิ่งไม้ +ส่วนของลำต้น +กิ่งไม้ +ตรง +ยาว +สีน้ำตาล +หนึ่งมิติ -ยึดหยุ่น	/daəm/ “ต้น” +ส่วนของลำต้น +ตรง +ยาว +หนึ่งมิติ -ยึดหยุ่น
--	---

การจำแนกอรรถลักษณะข้างต้น พบว่า “กิ่งไม้” มีอรรถลักษณะเด่น คือ [+ส่วนของลำต้น] [+ตรง] [+ยาว] [+หนึ่งมิติ] [-ยึดหยุ่น] และพบว่า ผู้บอกภาษาทุกระดับการศึกษานอกจากจะใช้คำลักษณะนาม /daəm/ กับลำต้นของพืช แล้วยังพบการใช้คำลักษณะนามนี้กับส่วนของลำต้นที่มีลักษณะตรงและยาว เช่น “กิ่งไม้” และจากการที่ผู้บอกภาษามองที่ด้านยาวของรูปภาพเป็นเกณฑ์ในการใช้คำลักษณะนาม ทำให้คำลักษณะนาม /daəm/ เป็นคำลักษณะนามบอกสัณฐานมิติเดียวที่ใช้กับส่วนที่เป็นกิ่งไม้ของพืช

4. กลุ่มคำนามที่เป็นส่วนของดอกมีจำนวน 3 คำ ได้แก่ ดอกกล้วยไม้ ดอกกุหลาบ และดอกเข็ม ผู้วิจัยพบว่าผู้บอกภาษาในระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ใช้คำลักษณะนาม /p^hkaa/ กับส่วนที่เป็นดอกของพืช ส่วนผู้บอกภาษาในระดับอุดมศึกษานั้นใช้คำลักษณะนาม /toon/ ซึ่งสามารถจำแนกอรรถลักษณะของคำนามและคำลักษณะนามได้ดังนี้

ดอกกล้วยไม้

+ดอกไม้
+กลีบดอกแบนโค้ง
+เรียงตรงข้าม
+หลากสีสัน
-กลีน
+ดอกเป็นช่อ
+ก้านดอก
[+ตรง
+ยาว]
+หนึ่งมิติ
+ยึดหยุ่น

/toon/ “ก้าน”

+ดอกไม้
+ก้านดอก
+ตรง
+ยาว
+หนึ่งมิติ
+ยึดหยุ่น

ดอกกุหลาบ

+ดอกไม้
+กลีบดอกแบนโค้ง
+เรียงซ้อนกันแน่น
+หลากสีสัน
+กลีนหอม
+ดอกเดี่ยว
+ก้านดอก
[+ตรง
+ยาว]
+หนาม
+หนึ่งมิติ
+ยึดหยุ่น

/toon/ “ก้าน”

+ดอกไม้
+ก้านดอก
+ตรง
+ยาว
+หนึ่งมิติ
+ยึดหยุ่น

ดอกเข็ม

+ดอกไม้
+กลีบดอกแบนแหลม
+เรียงตรงข้าม
+หลากสีสัน
-กลีน
+ดอกรวม
+ก้านดอก
[+ตรง
+ยาว]
+หนึ่งมิติ
+ยึดหยุ่น

การจำแนกอรรถลักษณะข้างต้น พบว่า ผู้บอกภาษาระดับอุดมศึกษาใช้คำลักษณนาม /toon/ กับ “ดอกไม้” เพราะมองว่าดอกไม้มีก้านดอกที่ตรงและยาว อรรถลักษณะเด่นของคำลักษณนาม /toon/ คือ [+ดอกไม้] [+ก้านดอก] [+ตรง] [+ยาว] [+หนึ่งมิติ] [+ยืดหยุ่น] ในขณะที่ผู้บอกภาษาระดับต่ำกว่า ประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เลือกที่จะใช้คำลักษณนามซ้ำรูป /p^hkaa/ ที่แปลว่า ดอก หนึ่งผู้บอกภาษาระดับอุดมศึกษาให้ข้อสังเกตไว้ว่า ภาษาเขมรมีการใช้คำลักษณนามกับดอกของพืชได้ 2 คำ คือ /toon/ กับ /p^hkaa/ ถ้าใช้กับดอกไม้ที่อยู่ตามธรรมชาติจะใช้คำลักษณนาม /toon/ เพราะมีก้านดอกเป็นส่วนประกอบ แต่ถ้าจะใช้เฉพาะส่วนของดอกเพียงอย่างเดียวไม่รวมก้านดอกก็จะใช้คำลักษณนาม /p^hkaa/ ดังนั้นคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนที่เป็นดอกของพืชจึงมี 2 คำ คือ /toon/ กับ /p^hkaa/

5. กลุ่มคำนามที่เป็นส่วนของผลมีจำนวน 3 คำ ได้แก่ “มะเขือพวง” “กะหล่ำปลี” และ “ผักถั่วลันเตา” ผู้วิจัยพบว่า ไม่พบใช้คำลักษณนามกับมะเขือพวง กะหล่ำปลี และผักถั่วลันเตา ในผู้บอกภาษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีเพียงผู้บอกภาษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาที่ใช้คำลักษณนาม /kröəp/ กับมะเขือพวง และเฉพาะผู้บอกภาษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเท่านั้นที่ใช้คำลักษณนาม /dom/ กับกะหล่ำปลีสำหรับผักถั่วลันเตาไม่พบการใช้คำลักษณนามในผู้บอกภาษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา และประถมศึกษา ส่วนผู้บอกภาษาระดับมัธยมศึกษาจะใช้ /phlae/ และเฉพาะผู้บอกภาษาระดับอุดมศึกษาเท่านั้นที่ใช้คำลักษณนาม /kuə/ กับ “ผักถั่วลันเตา” ซึ่งสามารถสรุปการใช้คำลักษณนามกับส่วนที่เป็นผลของพืชในแต่ละระดับการศึกษาได้ดังนี้

มะเขือพวง	ระดับต่ำกว่าประถมศึกษาไม่พบการใช้คำลักษณนาม
	ระดับประถม มัธยมศึกษา อุดมศึกษา พบการใช้คำลักษณนาม kröəp
กะหล่ำปลี	ระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและประถมศึกษาไม่พบการใช้คำลักษณนาม
	ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาพบการใช้คำลักษณนาม /dom/
ผักถั่วลันเตา	ระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและประถมศึกษาไม่พบการใช้คำลักษณนาม
	ระดับมัธยมศึกษาพบการใช้คำลักษณนาม /phlae/
	ระดับอุดมศึกษาพบการใช้คำลักษณนาม /kuə/

จากมุมมองในการใช้คำลักษณนามกับผลของพืชดังกล่าวสามารถจำแนกอรรถลักษณะของ คำนามและคำลักษณนาม ได้ดังนี้

มะเขือพวง	/kröəp/ “เม็ด”
+ผลพืช	+ผลพืช
+ลูก	+ลูก
+กลม	+กลม
+เป็นพวง	+สามมิติ
+สีเขียว	+เล็ก
+รสขมฝาด	
+สามมิติ	
+เล็ก	

การจำแนกอรรถลักษณะข้างต้น พบว่า ผู้บอกภาษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ใช้คำลักษณนาม /krɔəp/ กับ “มะเขือพวง” เพราะมองว่าผลมะเขือพวงมีลักษณะรูปทรงเป็นลูกกลม และมีอรรถลักษณะเด่นของคำลักษณนาม /krɔəp/ คือ [+ผลพืช] [+ลูก] [+กลม] [+สามมิติ] [+เล็ก] และจากการที่ผู้บอกภาษามองที่ด้านกลมนของรูปภาพเป็นเกณฑ์ คำลักษณนาม /krɔəp/ จึงเป็นคำลักษณนามบอกสัณฐานสามมิติที่ใช้กับส่วนที่เป็นผลของพืช

กะหล่ำปลี	/dom/ “ก้อน”
+ผลพืช	+ส่วนของพืช
+ก้อน	+ก้อน
+กลม/มน	+กลม/มน
+สีเขียว	+สามมิติ
+แผ่นใบหยาบมันวาว	-เล็ก
+เรียงตัวซ้อนกันแน่น	
+สามมิติ	
-เล็ก	

การจำแนกอรรถลักษณะข้างต้น พบว่า ผู้บอกภาษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาใช้คำลักษณนาม /dom/ กับ “กะหล่ำปลี” เพราะมองว่าผลกะหล่ำปลีมีลักษณะรูปทรงเป็นลูกกลมหรือมน อรรถลักษณะเด่นของคำลักษณนาม /dom/ คือ [+ผลพืช] [+ลูก] [+กลม/มน] [+สามมิติ] [-เล็ก] และจากการที่ผู้บอกภาษามองที่ด้านกลมมนของรูปภาพเป็นเกณฑ์คำลักษณนาม /dom/ จึงเป็นคำลักษณนามบอกสัณฐานสามมิติที่ใช้กับส่วนที่เป็นผลของพืช

ฝักถั่วลันเตา	/kuə/ “ฝัก”
+ผลพืช	+ผลพืช
+ยาว	+ยาว
+ข้อ	+ข้อ
+ปล้อง	+ปล้อง
+คล้ายถั่วแระ	+หนึ่งมิติ
+สีเขียว	+ยืดหยุ่น
+หนึ่งมิติ	
+ยืดหยุ่น	

การจำแนกอรรถลักษณะข้างต้น พบว่า ผู้บอกภาษาระดับอุดมศึกษาใช้คำลักษณนาม /kuə/ กับ “ฝักถั่วลันเตา” เพราะมองว่าฝักของถั่วลันเตามีลักษณะรูปทรงที่ยาวมีข้อและปล้อง ดังนั้นอรรถลักษณะเด่นของคำลักษณนาม /kuə/ คือ [+ผลพืช] [+ยาว] [+ข้อ] [+ปล้อง] [+หนึ่งมิติ] [+ยืดหยุ่น] ในขณะที่ผู้บอกภาษา ระดับมัธยมศึกษาเลือกที่จะใช้คำลักษณนามบอกชนิด /phlae/ ที่แปลว่า ผลของพืช กับฝักของถั่วลันเตา

คำลักษณนามที่ใช้กับส่วนที่เป็นผลของพืชดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์กับลักษณะรูปทรงของส่วนของพืช ดังนี้ ถ้าผลของพืชมีลักษณะเป็นลูกกลมและมีขนาดเล็ก เช่น ผลมะเขือพวง จะใช้คำลักษณนาม /krɔəp/ ถ้าผลของพืชมีลักษณะรูปทรงกลมหรือมนเหมือนกันแต่มีขนาดใหญ่กว่าจะใช้คำลักษณนาม /dom/ และเมื่อผลของพืชมีลักษณะยาวมีข้อและปล้องจะใช้คำลักษณนาม /kuə/

6. กลุ่มคำนามที่เป็นส่วนของเมล็ดมีจำนวน 3 คำ ได้แก่ “เมล็ดกระวาน” “เมล็ดข้าวโพด” และ “เมล็ดงา” ผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาทุกระดับการศึกษาใช้คำลักษณนาม /krɔ̌ɔp/ กับส่วนที่เป็นเมล็ดของพืช ซึ่งสามารถจำแนกอรรถลักษณะของคำนามและคำลักษณนาม ได้ดังนี้

เมล็ดกระวาน	/krɔ̌ɔp/ “เม็ด”
+เมล็ดพืช +เม็ด +มน +สีดำ +กลิ่นหอมรสเผ็ดร้อน +อยู่ในผลกลม +สามมิติ +เล็ก	+เมล็ดพืช +เม็ด +มน +สามมิติ +เล็ก
เมล็ดข้าวโพด	
+เมล็ดพืช +เม็ด +มน +สีเหลือง/ขาวขุ่น +เรียงชิดกันแน่นรอบข้าง +อยู่ในฝัก +สามมิติ +เล็ก	
เมล็ดงา	/krɔ̌ɔp/ “เม็ด”
+เมล็ดพืช +เม็ด +มน +สีขาว/ดำ +กลิ่นหอม +อยู่ในผลว้าเป็นคลื่น +สามมิติ +เล็ก	+เมล็ดพืช +เม็ด +มน +สามมิติ +เล็ก

การจำแนกอรรถลักษณะข้างต้น พบว่า “เมล็ดกระวาน” “เมล็ดข้าวโพด” และ “เมล็ดงา” มีอรรถลักษณะร่วม คือ [+เมล็ดพืช] [+เม็ด] [+มน] [+สามมิติ] [+เล็ก] และจากการที่ผู้บอกภาษามองที่ด้านมนของรูปภาพเป็นเกณฑ์ในการใช้คำลักษณนาม ทำให้คำลักษณนาม /krɔ̌ɔp/ เป็นคำลักษณนามบอกสัณฐานสามมิติที่ใช้กับส่วนที่เป็นเมล็ดของพืช อนึ่งเป็นที่สังเกตว่าในบทความนี้พบการใช้คำลักษณนามนี้กับส่วนของพืชได้ 2 อย่าง คือ ผลและเมล็ด โดยส่วนของพืชที่พบการใช้คำลักษณนาม /krɔ̌ɔp/ ทั้งหมดมีลักษณะรูปทรงเป็นเม็ด/ลูก ซึ่งมีความกลม หรือ มน และมีขนาดเล็กทั้งหมด

7. กลุ่มคำนามที่เป็นส่วนของรากมีจำนวน 2 คำ ได้แก่ “รากแก้ว” และ “รากฝอย” ผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและประถมศึกษาไม่ใช้คำลักษณนามกับส่วนที่เป็นรากของพืช และมีเพียงผู้บอกภาษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเท่านั้นที่ใช้คำลักษณนาม /khsae/ กับ “รากแก้ว” และใช้คำลักษณนาม /sasay/ กับ “รากฝอย” ซึ่งสามารถจำแนกอรรถลักษณะของคำนามและคำลักษณนามได้ดังนี้

รากแก้ว	/khsae/ “เส้น”
+รากพืช +เส้น +ยาว +อยู่ใต้ดิน +ทำหน้าที่ยึดเกาะ +ดูดน้ำและสารอาหาร +หนึ่งมิติ +ยืดหยุ่น	+ลำต้น/รากพืช +เส้น +ยาว +หนึ่งมิติ +ยืดหยุ่น
รากฝอย	/sasay/ “เส้น”
+รากพืช +เส้น +บาง ±ยาว +อยู่ใต้ดิน +ทำหน้าที่ยึดเกาะ +ดูดน้ำและสารอาหาร +หนึ่งมิติ +ยืดหยุ่น	+รากพืช +เส้น +บาง +หนึ่งมิติ +ยืดหยุ่น

การจำแนกอรรถลักษณะข้างต้น พบว่า ผู้บอกภาษาใช้คำลักษณนาม /khsae/ กับ “รากแก้ว” เพราะมองว่ารากแก้วมีลักษณะรูปทรงเป็นเส้นยาว อรรถลักษณะเด่นของคำลักษณนามที่ได้ คือ [+รากพืช] [+เส้น] [+ยาว] [+หนึ่งมิติ] [+ยืดหยุ่น] ตรงกันข้ามกับรากฝอยที่มีลักษณะเป็นเส้นบาง อรรถลักษณะเด่นของคำลักษณนามที่ได้ คือ [+รากพืช] [+เส้น] [+บาง] [+หนึ่งมิติ] [+ยืดหยุ่น] และจากการที่ผู้บอกภาษามองที่ด้านยาวของรูปภาพเป็นเกณฑ์ ทั้งคู่จึงเป็นคำลักษณนามบอกสัณฐานมิติเดียวที่ใช้กับส่วนที่เป็นรากของพืช หนึ่งจะเห็นว่าคำลักษณนามทั้ง 2 คำนี้ใช้กับคำนามที่มีลักษณะรูปทรงที่คล้ายคลึงกัน คือ มีลักษณะเป็นเส้นด้วยกันทั้งคู่ต่างกันตรงคำนามที่ใช้กับคำลักษณนาม /sasay/ จะมีความบางของเส้นเป็นลักษณะเด่นที่ทำให้ผู้บอกภาษาใช้ต่างกับคำลักษณนาม /khsae/

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบด้านความหมายของคำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืชในภาษาเขมรตามปัจจัยทางภาษาศาสตร์สังคมด้านการศึกษา พบว่า คำลักษณนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืชมี

ความสัมพันธ์กับลักษณะรูปทรงของส่วนของพืช โดยมีประเด็นที่สำคัญอยู่ 2 ประเด็น คือ สันฐานมีผลต่อการใช้คำลักษณนาม กับ การศึกษามีผลต่อการใช้คำลักษณนาม

1. สันฐานมีผลต่อการใช้คำลักษณนาม

ผู้วิจัยพบว่าผู้บอกภาษาจะใช้คำลักษณนามไปตามลักษณะรูปทรงของส่วนประกอบของพืช เช่น ผักกระเฉด และ ตำลึง แม้คำนามทั้งสองคำนี้จะมีลักษณะของลำต้นที่ทอดยาวด้วยกันทั้งคู่ แต่เนื่องจากลำต้นของผักกระเฉดถูกหุ้มด้วยนมผักกระเฉดทำให้มีรูปทรงหรือลักษณะที่ตรงและยาวมากกว่าที่จะเป็นเส้นยาว จึงใช้กับคำลักษณนาม /daəm/ ในขณะที่ตำลึงมีขนาดของลำต้นที่เล็กกว่าลำต้นของผักกระเฉดมาก ทำให้ผู้บอกภาษามองว่าลำต้นของตำลึงมีลักษณะรูปทรงเป็นเส้นและยาวมากกว่าจึงใช้คำลักษณนาม /khsae/ ดังภาพด้านล่าง

ภาพที่ 1 ผักกระเฉด
ที่มา: coffman, นามแฝง (2554)

ภาพที่ 2 ตำลึง
ที่มา: เนเจอร์ โบโอเทค (2558)

อีกตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การใช้คำลักษณนามกับส่วนของผลพืช เมื่อผลของพืชมีลักษณะรูปทรงเปลี่ยนไปการใช้คำลักษณนามก็เปลี่ยนไปด้วย กล่าวคือ ถ้าผลพืชมีลักษณะรูปทรงเป็นลูกกลมและมีขนาดเล็กเช่น ผลมะเขือพวง จะใช้กับคำลักษณนาม /krəəp/ แต่ถ้าผลพืชมีลักษณะรูปทรงเป็นลูกกลมหรือมนเหมือนกันแต่มีขนาดใหญ่ขึ้นเช่น ผลกะหล่ำปลี จะใช้คำลักษณนาม /dom/ แทน

ภาพที่ 3 มะเขือพวง
ที่มา: Muhanad Al Shamsi Trading (n.d.)

ภาพที่ 4 กะหล่ำปลี
ที่มา: เคล อินเตอร์เทรด (ม.ป.ป.)

2. การศึกษามีผลต่อการใช้คำลักษณะนาม

ผู้วิจัยพบว่า ยิ่งผู้บอกภาษามีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นการใช้คำลักษณะนามของผู้บอกภาษาก็เพิ่มมากขึ้นด้วย เช่น ไม่พบการใช้คำลักษณะนามใด ๆ กับกลุ่มตัวอย่างของผลพืชในผู้บอกภาษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา และพบว่าผู้บอกภาษาระดับประถมศึกษาสามารถใช้คำลักษณะนาม /krɔɔp/ กับผลพืชที่มีขนาดเล็กเท่านั้น เช่น ผลมะเขือพวง ไม่พบการใช้คำลักษณะนามกับผลพืชที่มีขนาดใหญ่ เช่น ผลกะหล่ำปลี ในผู้บอกภาษาระดับประถมศึกษา ในทางตรงกันข้ามพบว่าผู้บอกภาษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาสามารถใช้คำลักษณะนามได้ทั้งผลของพืชที่มีขนาดเล็กและมีขนาดใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้นผู้วิจัยพบว่าผู้บอกภาษาในระดับอุดมศึกษาเท่านั้นที่ใช้คำลักษณะนามกับผลพืชที่มีลักษณะรูปทรงยาวเป็นข้อและปล้อง หรือในกรณีของการใช้คำลักษณะนามกับส่วนของรากก็พบการใช้คำลักษณะนาม /khsae/ และ /sasay/ เฉพาะผู้บอกภาษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเท่านั้น ไม่พบการใช้คำลักษณะนามกับส่วนของรากในผู้บอกภาษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาและประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาคำประกอบด้านความหมายของคำลักษณะนามที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของพืชในภาษาเขมรมีความน่าสนใจที่จะพิจารณาตัวแปรทางสังคมในลักษณะอื่น เช่น เพศ อาชีพ และที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งปัจจัย

ทางสังคมเหล่านี้ อาจจะมีผลต่อองค์ประกอบด้านความหมายของคำลักษณนามและการใช้คำลักษณนาม
ในภาษาเขมรของคนกัมพูชา

2. อาจเพิ่มจำนวนคำนามและจำนวนประชากรให้มากขึ้น เพื่อค้นหาคำลักษณนามบอกสัณฐานที่เป็นคำใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ชินะโชติ. (2522). *คำไทยและอิทธิพลบางประการของภาษาไทยในภาษาเขมร*. (วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ศรินทิพย์ สลธิ์ศิลป์. (2529). *คำลักษณนามในภาษาล่าหู่ (มูเซอคำ)*: การวิเคราะห์ตามแนว
อรรถศาสตร์. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สมทรง บุรุษพัฒน์ และ โจวก้าวเหียน. (2552). *การเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาตระกูลไท-กะได*.
นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สิริวงศ์ หงษ์สวรรค์. (2540). *คำลักษณนามในภาษาไทย และภาษาเวียดนาม*: การศึกษาเปรียบเทียบ.
(วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- Allan, K. (1977). Classifiers. *Language*, 53(2), 285-311.
- Huffman, F. E. (1973). Thai and Cambodian: A cause of Syntactic Borrowing?. *American
Oriental Society*, 4(93), 488-509.
- Saeed, J. L. (1997). *Semantics*. Oxford: Basil Blackwell Publishers.

Translated Thai References

- Kanikar Chinachote. (1979). *Thai words and some Influences of the Thai language on
Cambodian*. (Doctoral Dissertation, Chulalongkorn University).
- Sarintip Satheerasilapin. (1985). *Classifiers in Lahu Na (BlackLahu) : a semantic analysis*.
(Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University).
- Somsonge Burusphat and Zhou Guoyan. (2009). *A Comparison of classifiers in Tai-Kadai
Language*. Bangkok: Mahidol University.
- Siriwong Hongsawan. (1997). *Classifiers in Thai and Vietnamese: a Comparative Study*.
(Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University).